Optag 2019: Antal uddannelsespladser på de videregående uddannelser

BALANCE
DANMARK

Balance Danmark 2019
Viden. Analyse. Udvikling.

Degnemosen 1
8740 Brædstrup
www.balance-danmark.dk

Titel: Optag 2019: Antal uddannelsespladser på de videregående uddannelser

Kontakt:
Martin Ø. Carstensen, Chef for Politik og Kommunikation.
Tlf.: 23 71 00 43
E-mail: mac@balance-danmark.dk

Udgiver: Balance Danmark, 2019

Forfatter: Martin Ø. Carstensen
Forsidefoto: AU Silkeborg, Søren Kjeldgaard

Balance Danmark *er en partipolitisk uafhængig organisation, der kæmper for et Danmark i geografisk balance.*

Indhold

1. Sammenfatning **4**

1.2. Anbefaling 4

2. Geografisk fordeling af videregående uddannelser **6**

2.1. Uddannelser fordelt på kommuner 7

2.2. Storbyer vs. resten af Danmark 9

2.3. Uddannelser fordelt på landsdele 11

3. Udvikling i antal uddannelsespladser **13**

3.1. Udvikling fra 2018 til 2019 13

3.2. Udvikling fra 2016 til 2019 14

4. Det siger partierne om decentrale uddannelser **18**

1. Sammenfatning

- Der blev i alt optaget 65.714 studerende på en videregående uddannelse i 2019. 81 pct. af uddannelsespladserne med optag i 2019 er placeret i hovedstadsområdet[1], Aarhus, Odense og Aalborg. Det er samme procentvise fordeling som i 2018.
- De syv kommuner med flest uddannelsespladser, København, Aarhus, Odense, Aalborg, Frederiksberg, Roskilde og Lyngby-Taarbæk, er også de kommuner, der har flest uddannelsespladser pr. 1000 indbyggere – med Lyngby-Taarbæk Kommune som klart nummer et med hele 52 uddannelsespladser pr. 1000 indbyggere.
- Fordelingen af uddannelsespladser på de enkelte uddannelsesinstitutioner lyder således i de fire store byområders favør: Universiteter - 95 pct., erhvervsakademier - 71 pct., professionshøjskoler - 64 pct. og øvrige uddannelser - 71 pct.
- Der blev i 2019 optaget 771 flere studerende på en videregående uddannelse sammenlignet med 2018. 602 af de uddannelsespladser er placeret i hovedstadsområdet, Aarhus, Odense og Aalborg.
- I 2019 blev der optaget 725 færre studerende på en videregående uddannelse sammenlignet med 2016. Antallet af optagede er fra 2016 til 2019 faldet med 201 i de fire store byområder, mens resten af Danmark i 2019 optog 524 færre end i 2016.

1.2. Anbefaling

Regionale uddannelser sikrer forsyningen til det lokale/regionale arbejdsmarked, fordi langt størstedelen af dimittenderne bliver boende i det område, hvor de har studeret, efter endt uddannelse[2]. På den baggrund er det helt nødvendigt med en større spredning af de videregående uddannelser, end den vi ser i dag, hvor 81 pct. af uddannelsespladserne målt på antal optagede i 2019 ligger i og omkring de fire store byer. Centraliseringen af uddannelserne i Danmark betyder, at vi først og fremmest uddanner til arbejdsmarkedet i og omkring de fire store byer. Det er i dag og ikke mindst på sigt til stor skade for dansk økonomi, da størstedelen af Danmarks eksportvirksomheder, som mangler højtuddannet arbejdskraft, er placeret andre steder i landet end i de fire store byområder.

Samtidig skader det mulighederne for lokal bosætning og udvikling, hvis ikke man kan tiltrække de nødvendige lærere, sygeplejerske, læger, pædagoger osv. En vigtig forudsætning for at sikre vækst og udvikling i hele Danmark, for at sikre et Danmark i geografisk balance er derfor flere uddannelser uden for de fire store byområder.

[1] 'Hovedstadsområdet' er betegnelsen for de 34 hovedstadskommuner, dvs. alle kommuner i Region Hovedstaden (minus Bornholm) + Roskilde, Lejre, Greve, Solrød, Køge og Stevns kommuner.

[2] http://www.regioner.dk/media/8084/dimittenders-bosaetning-efter-endt-uddannelse_analyse.pdf

Derfor anbefaler Balance Danmark på baggrund af analysens konklusioner, at Folketingets partier målrettet arbejder på at placere flere videregående uddannelser uden for de fire store byområder. Balance Danmark arbejder efter en overordnet målsætning om, at mindst 50 pct. af uddannelserne på erhvervsakademierne og professionshøjskolerne samt mindst 10 pct. af universitetsuddannelserne skal ligge uden for de fire store byområder.

Balance Danmark foreslår på baggrund af ovenstående målsætning, at Folketinget vedtager en politisk plan og strategi for et decentralt Uddannelsesdanmark. I den forbindelse foreslår Balance Danmark, at udbuddet af videregående uddannelser i langt højere grad skal tage udgangspunkt i et regionalt perspektiv, så vi får de erhvervsmæssige styrkepositioner, der varierer fra område til område, til at spille bedre sammen med uddannelserne. Ved at kortlægge de aktuelle og fremtidige behov for uddannelser og arbejdsmarkedsprofiler regionalt og lokalt kan Danmark via et samarbejde mellem staten, regioner, kommuner, uddannelsesinstitutioner og virksomheder skabe klynger i verdensklasse. Det vil i sidste ende komme hele Danmark til gode og sikre vores fremtidige velfærd.

Balance Danmark anerkender fuldt ud den politiske vilje, som stort set alle partier på Christiansborg har i forhold til at ville sikre flere uddannelsespladser uden for de fire store byområder. Desværre viser denne analyses konklusioner også, at vilje er en ting, noget andet er den automatiske og underliggende centralisering, som finder sted på området. Så på trods af flere års politisk snak om flere decentrale uddannelsespladser viser analysen altså, at det er Danmark uden for de fire store byområder, som har oplevet det største fald i antal uddannelsespladser målt på antal optagede fra 2016 til 2019. Derfor er der nu et stort behov for en klar politisk strategi, der over en årrække skal sikre en langt bedre geografisk fordeling af uddannelserne i Danmark – til gavn for hele landet.

2. Geografisk fordeling af videregående uddannelser

På baggrund af tal fra Den Koordinerede Tilmelding (KOT) har Balance Danmark udarbejdet en opgørelse over den geografiske fordeling af uddannelsespladser på de videregående uddannelser med optag i 2019. De videregående uddannelser består primært af universitets-, professions- og erhvervsakademiuddannelser, men også enkelte øvrige uddannelser, herunder kunstneriske og maritime uddannelsesinstitutioner.

Balance Danmark opgjorde også den geografiske fordeling af uddannelsespladser på de videregående uddannelser i 2016, 2017 og 2018[3].

Foto: Studerende på Erhvervsakademi Sydvest i Sønderborg.

[3] Under det tidligere navn Danmark på Vippen. Find dem her: www.balance-danmark.dk/analyser_arkiv

2.1. Uddannelser fordelt på kommuner

Der blev i 2019 optaget i alt 65.714 studerende på en videregående uddannelse i Danmark fordelt på 40 af landets 98 kommuner[4]. I nedenstående figur 1 kan du se en samlet oversigt over, hvordan uddannelsespladserne er fordelt på de enkelte kommuner. Med 15.838 uddannelsespladser har Københavns Kommune flest skarpt forfulgt af Aarhus Kommune. Herefter kommer Odense og Aalborg.

Figur 1: Antal studerende optaget på en videregående uddannelse 2019 fordelt på kommuner

Kommune	Optaget i 2019	Kommune	Optaget i 2019
København	15.838	**Sønderborg**	405
Aarhus	12.071	**Silkeborg**	404
Odense	7.043	**Haderslev**	361
Aalborg	6.637	**Hjørring**	335
Frederiksberg	3.850	**Guldborgsund**	306
Roskilde	3.433	**Køge**	261
Lyngby-Taarbæk	2.922	**Vordingborg**	191
Esbjerg	1.508	**Mariagerfjord**	137
Kolding	1.061	**Thisted**	127
Horsens	1.046	**Bornholm**	104
Slagelse	929	**Norddjurs**	104
Herning	849	**Skive**	103
Hillerød	818	**Ikast-Brande**	101
Næstved	818	**Frederikshavn**	88
Vejle	784	**Sorø**	85
Holstebro	673	**Lemvig**	72
Randers	594	**Holbæk**	72
Viborg	547	**Kalundborg**	67
Aabenraa	457	**Fredericia**	64
Svendborg	414	**Fredensborg**	35
		I alt	**65.714**

Kilde: Egne beregninger foretaget på baggrund af tal fra Den Koordinerede Tilmelding, Hovedtal 2019, Uddannelses- og Forskningsministeriet.

[4] Den tidligere VLAK-regering oprettede i 2018 ti nye uddannelsesstationer som en del af planen 'Bedre Balance II'. De ti uddannelsesstationer er i KOTs 'Hovedtal' registreret efter, hvor uddannelsen er baseret. Det vil eksempelvis sige, at markedsføringsøkonomuddannelsen i Skjern i KOTs 'Hovedtal' er registreret hos EA MidtVest i Herning. Derfor fremgår Ringkøbing-Skjern Kommune altså heller ikke på oversigten over, hvilke kommuner der har en videregående uddannelse jf. figur 1. Blev uddannelsesstationerne registreret i KOTs 'Hovedtal' vil følgende kommuner have en videregående uddannelse: Ringkøbing-Skjern, Hedensted og Helsingør.

Ovenstående figur viser altså, at det er de fire store byområder – med København og Aarhus helt i front – som har klart flest uddannelsespladser på de videregående uddannelser målt på antal optagede i 2019. Det understreges yderligere, hvis vi kigger på fordelingen af uddannelsespladser pr. 1000 indbyggere.

Figur 2: Antal optagede i 2019 på de videregående uddannelser pr. 1000 indbyggere fordelt på kommuner

Kommune	Udd.pladser pr. 1000 indb.	Kommune	Udd.pladser pr. 1000 indb.
Lyngby-Taarbæk	52	**Haderslev**	6
Roskilde	39	**Sønderborg**	5
Frederiksberg	37	**Hjørring**	5
Aarhus	35	**Guldborgsund**	5
Odense	34	**Silkeborg**	4
Aalborg	31	**Køge**	4
København	25	**Vordingborg**	4
Hillerød	16	**Lemvig**	4
Esbjerg	13	**Mariagerfjord**	3
Horsens	12	**Thisted**	3
Slagelse	12	**Bornholm**	3
Kolding	11	**Norddjurs**	3
Holstebro	11	**Sorø**	3
Herning	10	**Skive**	2
Næstved	10	**Ikast-Brande**	2
Aabenraa	8	**Frederikshavn**	1
Vejle	7	**Holbæk**	1
Svendborg	7	**Kalundborg**	1
Randers	6	**Fredericia**	1
Viborg	6	**Fredensborg**	1

Kilde: Egne beregninger foretaget på baggrund af tal fra Den Koordinerede Tilmelding, Hovedtal 2019, Uddannelses- og Forskningsministeriet.

Her er det værd at bemærke, at de syv kommuner, der jf. figur 1 har flest uddannelsespladser, København, Aarhus, Odense, Aalborg, Frederiksberg, Roskilde og Lyngby-Taarbæk, altså jf. figur 2 også er de kommuner, der har flest uddannelsespladser pr. 1000 indbyggere – med Lyngby-Taarbæk Kommune som klart nummer et med hele 52 uddannelsespladser pr. 1000 indbyggere. Den geografisk skæve fordeling af uddannelsespladser kan altså ikke forklares med, at antallet af indbyggere er meget større i de kommuner, hvor størstedelen af uddannelserne ligger.

Samtidig fremgår det også af figur 2, at hele 27 kommuner, der altså kan tilbyde en eller flere videregående uddannelser, kun har 10 uddannelsespladser eller derunder pr. 1000 indbyggere. Dertil kommer naturligvis de 58 kommuner, som slet ikke kan tilbyde en videregående uddannelse.

2.2. Storbyer vs. resten af Danmark

Kigger vi lidt nærmere på, hvordan fordelingen af uddannelsespladser er mellem på den ene side de fire store byområder, hovedstadsområdet[5], Aarhus, Odense og Aalborg, og på den anden side resten af Danmark, kan vi i figur 3 se, at langt hovedparten af uddannelsespladserne på de videregående uddannelser med optag i 2019 ligger i de fire store byområder:

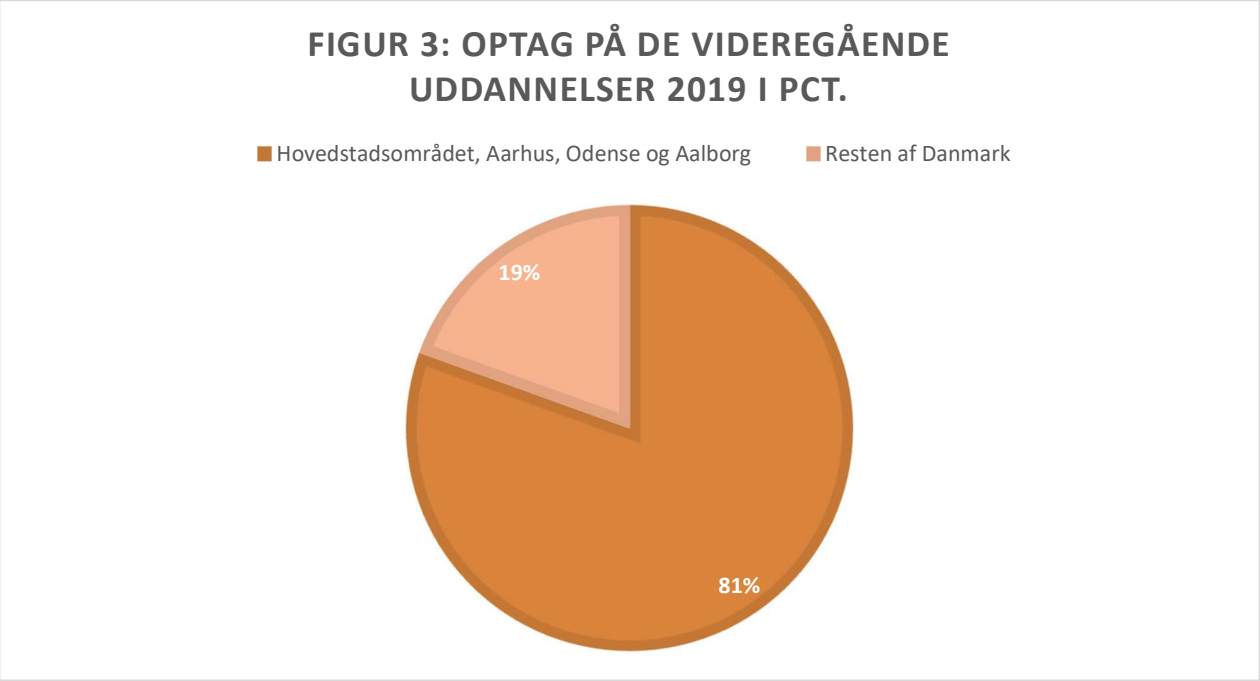

Kilde: Egne beregninger foretaget på baggrund af tal fra Den Koordinerede Tilmelding, Hovedtal 2019, Uddannelses- og Forskningsministeriet.

Som det fremgår af figur 3, ligger 81 pct. af alle uddannelsespladser på de videregående uddannelser med optag i 2019 i de fire store byområder. Det svarer til, at de fire store byområder samlet har 52.908 uddannelsespladser med optag i 2019, mens resten af Danmark må nøjes med 12.637 uddannelsespladser. I afsnit 3 ser vi på, hvordan den fordeling har udviklet de seneste år.

I nedenstående figur 4 zoomer vi ind på de enkelte institutioner (universiteterne, erhvervsakademierne, professionshøjskolerne og øvrige institutioner[6]) og ser på den geografiske fordeling af uddannelsespladser mellem de fire store byområder og resten af Danmark på hver enkelt institution. I bilag 1 kan du se en komplet

[5] Hovedstadsområdet er betegnelsen for de 34 hovedstadskommuner, dvs. alle kommuner i Region Hovedstaden (minus Bornholm) + Roskilde, Lejre, Greve, Solrød, Køge og Stevns.
[6] Kunstneriske og maritime uddannelsesinstitutioner samt Den Frie Lærerskole.

oversigt over, hvor mange eller få uddannelsespladser hver kommune har på de enkelte uddannelsesinstitutioner.

Figur 4: Samlet optag 2019 fordelt på uddannelsesinstitutioner

Universiteter		
	Optag 2019	**I pct.**
Hovedstadsområdet, Aarhus, Odense og Aalborg	30.342	95
Resten af Danmark	1.444	5
Erhvervsakademier		
	Optag 2019	**I pct.**
Hovedstadsområdet, Aarhus, Odense og Aalborg	7.481	71
Resten af Danmark	3.125	29
Professionshøjskoler		
	Optag 2019	**I pct.**
Hovedstadsområdet, Aarhus, Odense og Aalborg	13.832	64
Resten af Danmark	7.714	36
Øvrige		
	Optag 2019	**I pct.**
Hovedstadsområdet, Aarhus, Odense og Aalborg	1.253	71
Resten af Danmark	523	29

Kilde: Egne beregninger foretaget på baggrund af tal fra Den Koordinerede Tilmelding, Hovedtal 2019, Uddannelses- og Forskningsministeriet.

Som det fremgår af ovenstående figur, er det klart universiteterne, der er mest centrerede omkring de fire store byområder. Mere end 30.000 uddannelsespladser med optag i 2019, hvilket svarer til 95 pct. af alle uddannelsespladser på universiteterne, ligger i de fire store byområder. For erhvervsakademierne og professionshøjskolerne er der også en stor overvægt af uddannelsespladser i de fire store byområder. Her ligger henholdsvis 71 og 64 pct. af uddannelsespladserne i hovedstadsområdet, Aarhus, Odense og Aalborg.

2.3. Uddannelser fordelt på landsdele

I dette afsnit ser vi på den geografiske fordeling af uddannelsespladser på de videregående uddannelser med optag i 2019 fordelt på landsdele. Fordelingen ser således ud:

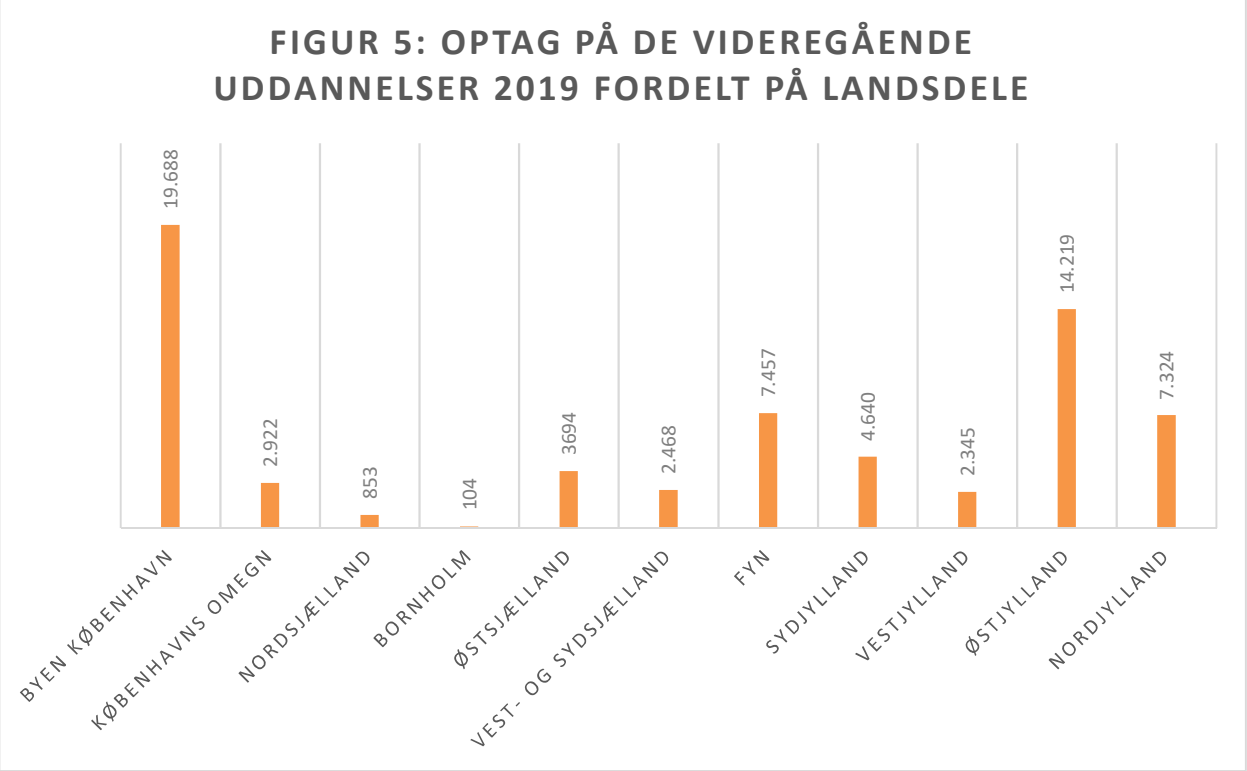

Kilde: Egne beregninger foretaget på baggrund af tal fra Den Koordinerede Tilmelding, Hovedtal 2019, Uddannelses- og Forskningsministeriet.

Som det fremgår af figur 5, er det klart landsdelen Byen København, der har flest uddannelsespladser efterfulgt af Østjylland. 19.688 starter i 2019 på en uddannelse i Byen København. Det svarer til, at 30 pct. af alle uddannelsespladser med optag i 2019 er placeret i landsdelen Byen København, hvor 13 pct. af befolkningen bor.

I figur 6 kan du se fordelingen af antal optagede i 2019 i de enkelte landsdele pr. 1000 indbyggere. Her fremgår det også tydeligt, at landsdelen Byen København med 25 uddannelsespladser pr. 1000 indbyggere med afstand er den landsdel, der har flest uddannelsespladser – også når vi tager højde for antallet af indbyggere. Til sammenligning har landsdelen Sydjylland, hvor der bor lige så mange mennesker som i landsdelen Byen København, kun 6 uddannelsespladser pr. 1000 indbyggere.

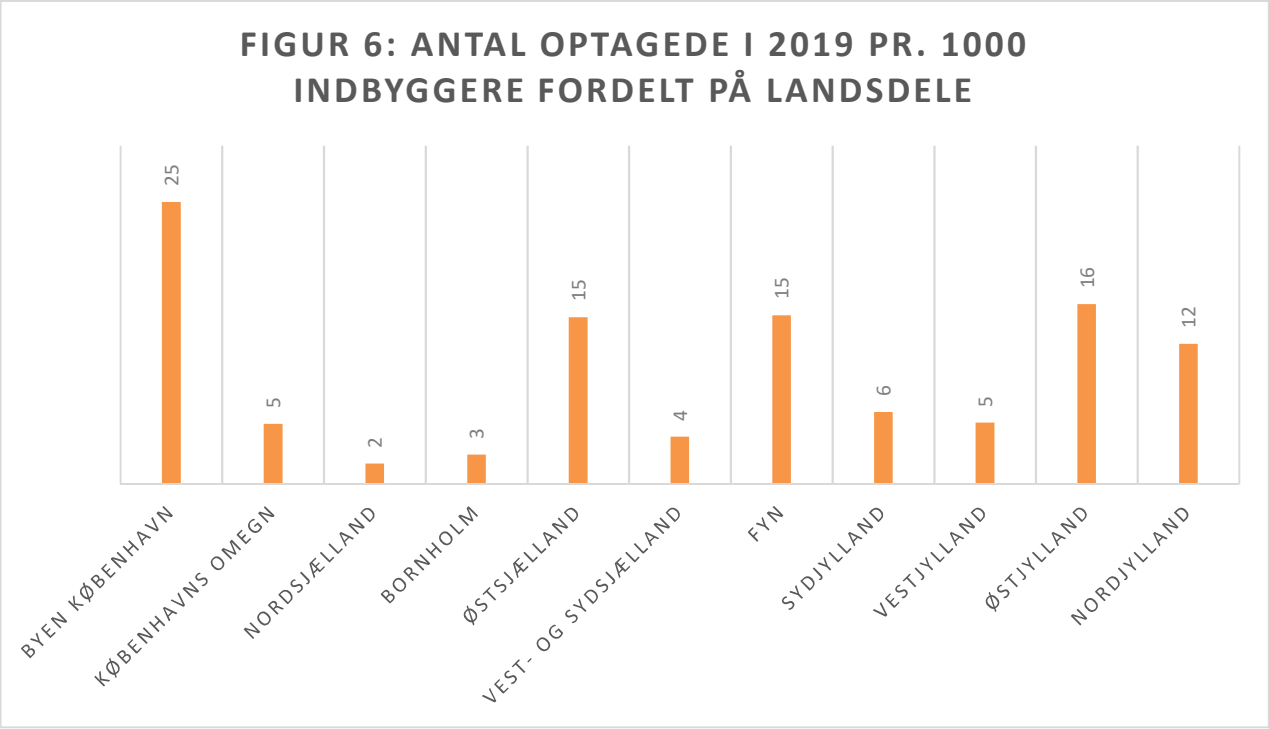

Kilde: Egne beregninger foretaget på baggrund af tal fra Den Koordinerede Tilmelding, Hovedtal 2019, Uddannelses- og Forskningsministeriet.

Overordnet dokumenterer figur 6, at det primært er landsdelene Sydjylland, Vestjylland, Vest- og Sydsjælland, Bornholm, Københavns Omegn og Nordsjælland, der halter bagefter de andre landsdele, hvad angår uddannelsespladser. For de to sidstnævntes vedkommende er man naturligvis begunstiget af de mange uddannelsespladser, som landsdelen Byen København har. For landsdelene Østjylland, Fyn og Nordjylland er det primært byerne Aarhus, Odense og Aalborg, der trækker tallet op jf. figur 1 og 2.

3. Udvikling i antal uddannelsespladser

I dette afsnit ser vi på udviklingen i antallet af uddannelsespladser på de videregående uddannelser de seneste år. I første omgang ser vi på udviklingen fra 2018 til 2019. Derefter ser vi på udviklingen i et lidt længere perspektiv.

3.1. Udvikling fra 2018 til 2019

I 2018 blev der i alt optaget 64.943 studerende på en videregående uddannelse. Det tal steg i 2019 til 65.714 jf. figur 1. Herunder følger en oversigt over, hvilke kommuner der har fået eller mistet uddannelsespladser målt på antal optagede fra 2018 til 2019.

Figur 7: Udvikling i antal optagede på en videregående uddannelse fra 2018 til 2019

Kommune	Udvikling 2018-2019	Kommune	Udvikling 2018-2019
København	271	**Thisted**	14
Frederiksberg	159	**Viborg**	14
Horsens	115	**Odense**	13
Roskilde	87	**Holbæk**	8
Hillerød	56	**Fredensborg**	0
Kolding	55	**Fredericia**	0
Sønderborg	48	**Hjørring**	-1
Svendborg	45	**Lemvig**	-4
Vejle	42	**Frederikshavn**	-10
Lyngby-Taarbæk	41	**Mariagerfjord**	-11
Silkeborg	37	**Randers**	-13
Haderslev	34	**Ikast-Brande**	-17
Køge	34	**Skive**	-20
Kalundborg	32	**Vordingborg**	-23
Næstved	21	**Guldborgsund**	-29
Herning	20	**Bornholm**	-36
Norddjurs	19	**Sorø**	-43
Holstebro	18	**Esbjerg**	-54
Aarhus	17	**Aalborg**	-76
Aabenraa	15	**Slagelse**	-107
I alt			**771**

Kilde: Egne beregninger foretaget på baggrund af tal fra Den Koordinerede Tilmelding, Hovedtal 2018 og 2019, Uddannelses- og Forskningsministeriet.

Som det fremgår af figur 7, er Københavns Kommune med 271 flere optagede klart den kommune, der har oplevet den største stigning fra 2018 til 2019. Derefter følger Frederiksberg og Horsens kommuner. Samtidig kan vi se, at 14 kommuner oplevede et fald i antallet af optagede fra 2018 til 2019.

Samler vi igen de fire store byområder under et og sammenligner med resten af Danmark, kan vi i figur 8 se, at det er de fire store byområder, der samlet set har oplevet den største stigning i antallet af optagede fra 2018 til 2019 med 602 flere uddannelsespladser.

FIGUR 8: STIGNING I ANTAL OPTAGEDE PÅ DE VIDEREGÅENDE UDDANNELSER FRA 2018 TIL 2019

Kilde: Egne beregninger foretaget på baggrund af tal fra Den Koordinerede Tilmelding, Hovedtal 2018 og 2019, Uddannelses- og Forskningsministeriet.

3.2. Udvikling fra 2016 til 2019

Som beskrevet indledningsvist har Balance Danmark lavet en opgørelse over den geografiske fordeling af uddannelsespladser siden 2016. I figur 9 har vi derfor samlet antallet af optagede på en videregående uddannelse i henholdsvis 2016, 2017, 2018 og 2019. Det giver dermed et lidt bredere perspektiv på, hvilke kommuner der de seneste fire år har fået flere eller tabt uddannelsespladser målt på antal optagede..

Figur 9: Antal optagede på de videregående uddannelser 2016-2019

Kommune	2016	2017	2018	2019	Difference 2016-2019
Bornholm	129	124	140	104	-25
Esbjerg	1.706	1.610	1.562	1.508	-198
Favrskov	57	0	0	0	-57
Fredensborg	30	35	35	35	5
Fredericia	66	62	64	64	-2
Frederiksberg	3.590	3.577	3.691	3.850	260
Frederikshavn	98	89	98	88	-10
Guldborgsund	363	329	335	306	-57
Haderslev	351	382	327	361	10
Herning	883	817	829	849	-34
Hillerød	753	801	762	818	65
Hjørring	361	350	336	335	-26
Holbæk	0	0	64	72	72
Holstebro	684	690	655	673	-11
Horsens	1.008	917	931	1.046	38
Ikast-Brande	118	116	118	101	-17
Kalundborg	0	46	35	67	67
Kolding	1.169	1.013	1.006	1.061	-108
København	16.251	16.117	15.567	15.838	-413
Køge	244	206	227	261	17
Lemvig	47	47	76	72	25
Lyngby-Taarbæk	2.773	2.771	2.881	2.922	149
Mariagerfjord	149	155	148	137	-12
Norddjurs	116	92	85	104	-12
Næstved	792	789	797	818	26
Odense	7.249	6.951	7.030	7.043	-206
Randers	607	589	607	594	-13
Roskilde	3.385	3.235	3.346	3.433	48
Silkeborg	380	403	367	404	24
Skive	163	105	123	103	-60
Slagelse	1.046	1.165	1.036	929	-117
Sorø	234	180	128	85	-149
Svendborg	375	362	369	414	39
Sønderborg	503	358	357	405	-98
Thisted	110	119	113	127	17
Vejle	761	725	742	784	23
Viborg	551	601	533	547	-4
Vordingborg	177	225	214	191	14
Aabenraa	326	446	442	457	131
Aalborg	6.740	6.668	6.713	6.637	-103
Aarhus	12.094	11.898	12.054	12.071	-23
I alt	**66.439**	**65.165**	**64.943**	**65.714**	**-725**

Kilde: Egne beregninger foretaget på baggrund af tal fra Den Koordinerede Tilmelding, Hovedtal 2016, 2017, 2018 og 2019, Uddannelses- og Forskningsministeriet.

Som det fremgår af figur 9, blev der i 2019 optaget 725 færre studerende på en videregående uddannelse end i 2016. De tre kommuner, der i perioden har oplevet den største stigning, er Frederiksberg, Lyngby-Taarbæk og Aabenraa, mens København, Odense og Esbjerg har oplevet det største fald.

Ser vi på udviklingen fra 2016 til 2019 på landsdelsniveau, kan vi i figur 10 se, at tre landsdele i perioden har oplevet en stigning på mellem 149 og 65 optagede. Det gælder landsdelene Københavns Omegn, Nordsjælland og Østsjælland. De resterende otte landsdele har alle oplevet et fald. Det største fald finder vi i landsdelen Sydjylland, som har mistet 242 uddannelsespladser målt på antal optagede. Herefter kommer landsdelene Fyn, Byen København samt Vest- og Sydsjælland.

FIGUR 10: STIGNING/FALD I ANTAL OPTAGEDE PÅ EN VID. UDDANNELSE FRA 2016 TIL 2019 FORDELT PÅ LANDSDELE

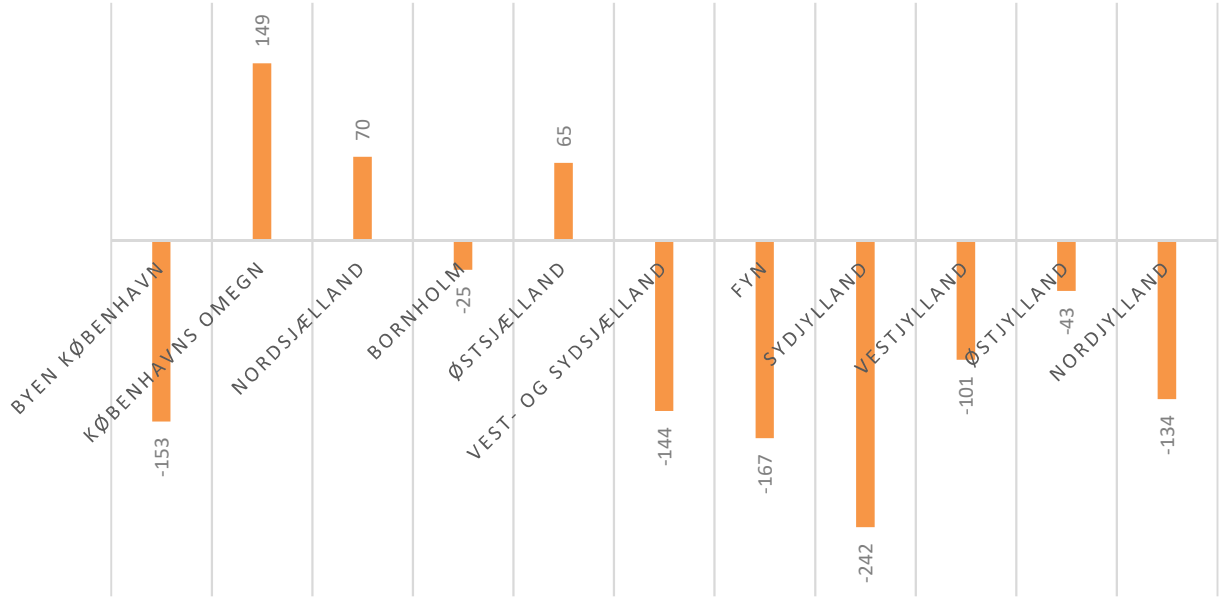

Kilde: Egne beregninger foretaget på baggrund af tal fra Den Koordinerede Tilmelding, Hovedtal 2016, 2017, 2018 og 2019, Uddannelses- og Forskningsministeriet.

I figur 11 kan vi se, at ud af det samlede fald på 725 optagede fra 2016 til 2019 har hovedstadsområdet, Aarhus, Odense og Aalborg optaget 201 færre, mens resten af Danmark har oplevet et større fald på i alt 524 optagede fra 2016 til 2019.

FIGUR 11: STIGNING/FALD I ANTAL OPTAGEDE PÅ EN VIDEREGÅENDE UDDANNELSE FRA 2016 TIL 2019

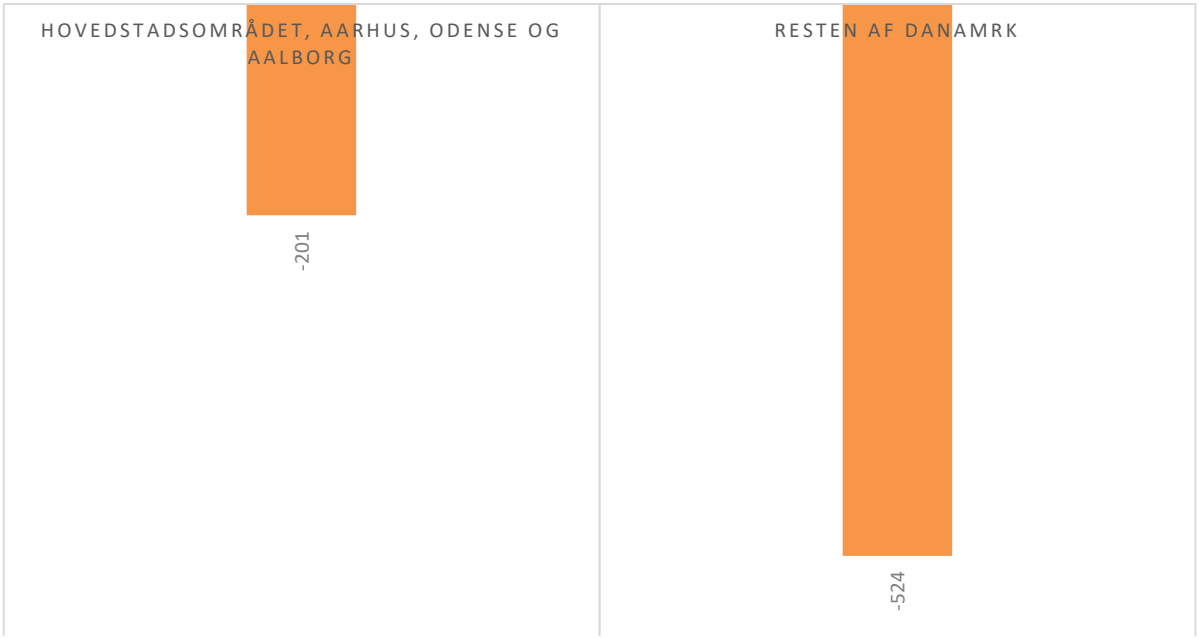

Kilde: Egne beregninger foretaget på baggrund af tal fra Den Koordinerede Tilmelding, Hovedtal 2016, 2017, 2018 og 2019, Uddannelses- og Forskningsministeriet.

4. Det siger partierne om decentrale uddannelser

Flere uddannelser i hele Danmark har været et politisk mål for flere partier på Christiansborg de seneste år. I dette afsnit ser vi på, hvad partierne konkret har meldt ud på det område.

I 2016 udgav Balance Danmark (under det daværende navn Danmark på Vippen) en stor rapport om ikke bare den geografiske placering af uddannelser i Danmark, men også om vigtigheden af at sikre en god geografisk dækning af uddannelser, og hvad politikerne konkret ville gøre på området. Her stod det klart, at et meget bredt flertal af politikerne ønskede flere decentrale uddannelser.

Eksempelvis udtalte daværende erhvervs- og vækstminister Troels Lund Poulsen (V) i 2016 til Jyllands-Posten: *"Det er fortsat manglen på kvalificerede medarbejdere, som udfordrer landområderne. Derfor skal vi i langt højere grad støtte uddannelse regionalt, så kompetencerne ikke samler sig i de større byer."*[7]

Somme toner lød fra Magnus Heunicke (S) i 2016. I programmet Langt fra Borgen udtalte han: *"Vi skal satse på nogle stærke uddannelser ude regionalt, helt ude lokalt."*[8]

Også Radikale Venstres daværende uddannelsesordfører, Sofie Carsten Nielsen, var meget positiv over for flere regionale uddannelser. I et debatindlæg i Jyllands-Posten i 2016 skrev hun bl.a.: *"Vi ser hellere en reform af tilskuddene til uddannelserne, hvor målet er, at uanset hvor du bor i Danmark, så får du en god uddannelse. Det kan vi bl.a. gøre ved at lade regionale behov indgå i bestemmelserne for tilskud, så vi sikrer, at vi har råd til at udbyde uddannelser i hele landet."*[9]

Den politiske opbakning til flere decentrale uddannelser var altså stor i den forrige valgperiode. Helt konkret svarede 82 pct. af folketingskandidaterne i en spørgeskemaundersøgelse, som Balance Danmark foretog i forbindelse med folketingsvalgkampen i 2015, at de i den kommende valgperiode ville arbejde for, at der kom flere videregående uddannelser uden for de etablerede universitetsbyer.

Det gik dog langt fra sådan, som denne analyse også har slået fast. Som figur 11 viser, optog hovedstadsområdet, Aarhus, Odense og Aalborg, altså det, vi også kan kalde for de etablerede universitetsområder, 201 færre studerende i 2019 sammenlignet med 2016, mens resten af Danmark, hvor politikerne jo ønskede at skabe flere uddannelsespladser, i samme periode optog 524 færre.

Den konklusion vidner om, at der nu virkelig er brug for en politisk plan og strategi for et decentralt Uddannelsesdanmark, der i langt højere grad tager udgangspunkt i et regionalt perspektiv, som vi slog fast i afsnit 1.2.

I Balance Danmark har vi et begrundet håb om, at der nu faktisk kommer til at ske noget på området. Ikke blot svarede 95 pct. af de adspurgte folketingskandidater, vi spurgte i forbindelse med en spørgeskemaundersøgelse

[7] Jyllands-Posten d. 23. november 2016
[8] DR1, 'Langt fra Borgen' d. 27. oktober 2016
[9] Debatindlæg i Jyllands-Posten d. 11. november 2016

under folketingsvalgkampen i 2019, at de i denne valgperiode vil arbejde for flere decentrale uddannelser uden for de fire store byområder. Endnu vigtigere er de signaler, som flere partier – herunder regeringen – det seneste år er kommet med.

Statsminister Mette Frederiksen (S) udtalte i et interview i Berlingske d. 10. august 2019, at et politisk værn mod øget splittelse og opdelingen i samfundet er en *"decentralisering af vores uddannelsessystem."*[10]

Det samme fremhævede Mette Frederiksen for nu cirka et år siden i Avisen Danmark, hvor hun i et interview under overskriften "S vil flytte uddannelser ud af de store byer" konkret foreslog et opgør med centraliseringstanken. Adspurgt, om hun kunne forestille sig, at Socialdemokratiet overtog Balance Danmarks tanke og begyndte at arbejde med konkrete måltal for, hvor uddannelser ligger for at skabe bedre balance i Danmark, svarede hun:

"Ja, det kan man godt. Ikke mindst på velfærdsuddannelserne, fordi de skolelærere, pædagoger, sygeplejersker og socialrådgivere, der bliver optaget på dem, kommer netop til at arbejde decentralt, når de er færdiguddannede. Dem har vi behov for i alle dele af Danmark. Så ligesom der har været en strategi for udflytning af statslige arbejdspladser, mener vi, at der skal være det i forhold til uddannelserne."[11]

De meget positive toner fra landets nuværende statsminister blev også fulgt op af et par linjer i det såkaldte *forståelsespapir*, som Socialdemokratiet, Radikale Venstre, SF og Enhedslisten blev enige om i slutningen af juni 2019, og som danner grundlaget for regeringens arbejde de kommende fire år. Her fremgår det på side 8:

"Sikre uddannelser i hele landet. Alle unge skal have gode uddannelsesmuligheder, uanset hvor i landet de bor. Derfor vil en ny regering udarbejde en plan med henblik på en bedre geografisk spredning af velfærdsuddannelserne og adgang til ungdomsuddannelser i hele landet samt sikre at de lukningstruede VUC'ere kan fortsætte."[12]

Netop Radikale Venstre, som altså også er medunderskriver på *forståelsespapiret*, har de seneste år været fortalere for flere decentrale uddannelser. Partiet kom i september 2017 med et meget ambitiøst udspil på området, hvor man bl.a. slår fast, at man vil arbejde for flere studiepladser til områder uden for de fire største byområder. Radikale Venstre skriver bl.a. i udspillet:

"Radikale Venstre foreslår et balanceprincip, så mindst halvdelen af alle nyoprettede erhvervs- og professionsrettede videregående uddannelsespladser oprettes uden for de fire største byområder. Under forudsætningen af at der kommer 6.000 studiepladser i alt, er det 3.000 nye studiepladser."[13]

Andreas Steenberg, MF, Radikale Venstre, skrev i maj 2019, altså under folketingsvalgkampen, et indlæg i Viborg Stifts Folkeblad, hvor han gentager Radikale Venstres forslag om flere decentrale uddannelser:

"I dag ligger 8 ud af 10 studiepladser i de fire universitetsområder. Jeg spørger: Er det kun i Aarhus og København, der skal udvikles? Nej, er mit og Radikales svar. Vi vil, at halvdelen af studiepladserne på de korte- og mellemlange

[10] https://www.berlingske.dk/politik/mette-frederiksen-i-foerste-store-interview-som-statsminister-vi-ser-et
[11] https://dbrs.dk/artikel/opg%C3%B8r-med-voldsom-centralisering-s-vil-flytte-uddannelser-ud
[12] https://www.altinget.dk/misc/Retf%C3%A6rdig%20retning%20for%20Danmark_2019-06-25_ENDELIG.pdf
[13] https://valg.radikale.dk/politik/udspil/danmark-uden-kanter-muligheder-i-hele-landet/

uddannelser som fx datamatiker, merkonom, lærer m.v. skal ligge uden for de fire største byer. Det er klart, at det koster at have decentrale uddannelser. Det er billigere at uddanne alle i Aarhus og København. Men det er ikke et Danmark i balance. Derfor skal vi investere, så vi kan have uddannelser og udvikling i hele Danmark."[14]

Også hos det nu tidligere regeringsparti Venstre ønsker man flere decentrale uddannelser. I et indlæg på altinget.dk i april 2019, altså mens Venstre stadig sad i regeringen, skrev partiets landdistriktsordfører, Thomas Danielsen, at der skal *"selvfølgelig være gode uddannelsesmuligheder fordelt rundt i hele landet. I regeringen mener vi ikke, afstand eller geografi må være en hindring. Derfor har det enormt høj prioritet, at alle landsdele er dækket ind med uddannelser, at der er tætte bånd mellem erhvervslivet og uddannelsesinstitutionerne, og at der er praktikpladser til de unge – uanset hvor i landet man bor."*[15]

Ambitionsniveauet hos et andet af Folketingets partier, Dansk Folkeparti, fejler bestemt heller ikke noget. I et interview med Avisen Danmark i august 2018 slår Kristian Thulesen Dahl (DF) fast, at nøglen til et Danmark i bedre balance ligger i en mere decentral uddannelsesstruktur. Til avisen siger han samtidig om netop flere decentrale uddannelsespladser:

"Danmarks på Vippens (nu Balance Danmark) anbefaling er, at mindst 10 procent skal ligge uden for de fire største byer, og den målsætning vil jeg gerne gøre til min,"[16] siger han og fortæller samtidig, at han mener, at halvdelen af uddannelsespladserne på landets erhvervsakademier og professionshøjskoler skal placeres væk fra de største byer. Præcis, som Balance Danmark har foreslået.

På baggrund af ovenstående citater og konkrete politiske udspil er det altså klart, at der tegner sig et meget bredt og solidt flertal på Christiansborg for flere decentrale uddannelser uden for de fire store byområder. Balance Danmark vil på den baggrund holde politikerne op på de løfter, de har givet vælgerne, så vi sikrer en ambitiøs og langsigtet strategi for et decentralt Uddannelsesdanmark, der skal sikre gode uddannelser i hele landet.

[14] https://viborg-folkeblad.dk/debat/Politik-Radikale-Venstre-vil-decentralisere-uddannelse/artikel/429339
[15] https://www.altinget.dk/forskning/artikel/venstre-afstand-maa-ikke-vaere-en-hindring-for-uddannelse
[16] https://www.fyens.dk/indland/Koebenhavn-skal-affinde-sig-med-at-vaere-Danmarks-hovedstad/artikel/3281266

Bilag 1: Samlet opgørelse over antal optagede på de videregående uddannelser i 2019

Region	Kommune	Universiteter	Erhvervsakademier	Professionshøjskoler	Øvrige*	I alt
Hovedstaden	København	8.128	3.168	4.031	511	**15.838**
Hovedstaden	Frederiksberg	3.110		740		**3.850**
Hovedstaden	Fredensborg			35		**35**
Hovedstaden	Bornholm		6	82	16	**104**
Hovedstaden	Hillerød		90	728		**818**
Hovedstaden	Lyngby-Taarbæk	2.378	429		115	**2.922**
Midtjylland	Herning	269	215	365		**849**
Midtjylland	Holstebro		112	561		**673**
Midtjylland	Horsens		57	989		**1.046**
Midtjylland	Ikast-Brande			101		**101**
Midtjylland	Lemvig			72		**72**
Midtjylland	Norddjurs		72	32		**104**
Midtjylland	Randers		330	264		**594**
Midtjylland	Silkeborg		195	209		**404**
Midtjylland	Skive		68	35		**103**
Midtjylland	Viborg		119	428		**547**
Midtjylland	Aarhus	6.758	1.798	2.888	627	**12.071**
Nordjylland	Frederikshavn				88	**88**
Nordjylland	Hjørring			335		**335**
Nordjylland	Mariagerfjord		137			**137**
Nordjylland	Thisted			127		**127**
Nordjylland	Aalborg	3.986		2.651		**6.637**
Sjælland	Guldborgsund		29	277		**306**
Sjælland	Kalundborg			67		**67**
Sjælland	Køge		261			**261**
Sjælland	Næstved		426	392		**818**
Sjælland	Roskilde	1.812	486	1.135		**3.433**
Sjælland	Slagelse	326	150	453		**929**
Sjælland	Sorø			85		**85**
Sjælland	Vordingborg			191		**191**
Sjælland	Holbæk			72		**72**
Syddanmark	Esbjerg	229	369	870	40	**1.508**
Syddanmark	Fredericia				64	**64**
Syddanmark	Haderslev			361		**361**
Syddanmark	Kolding	376	448	163	74	**1.061**
Syddanmark	Odense	4.170	1.249	1.624		**7.043**
Syddanmark	Svendborg			173	241	**414**
Syddanmark	Sønderborg	244	161			**405**
Syddanmark	Vejle		231	553		**784**
Syddanmark	Aabenraa			457		**457**
I alt		**31.786**	**10.606**	**21.546**	**1.776**	**65.714**

Kilde: Egne beregninger foretaget på baggrund af tal fra Den Koordinerede Tilmelding, Hovedtal 2019, Uddannelses- og Forskningsministeriet.